

EY ÖZGÜRLÜK

Üstün BOL, 25 Mayıs 2024

<https://www.hertaraf.com/koseyazisi-cyrano-de-bergerac-ey-ozgurluk-4169>

İlk gençliğimde odamın duvarlarını süsleyen posterlerden biri Zülfü Livaneli'nin Ey Özgürlük kasetinin afişiydi. Sinead Oconner'ın saçlarını kazıttığı bir konser posterini, Haluk Levent'in çevre kirliliğine dikkat çekmek için uzun saçlarını kestirdiği bir fotoğrafı, Cem Karaca'nın hangi kasetiydi hatırlayamadığım bir tanıtım posterini de odamın duvarlarını süslüyordu. Başka kim vardı o odanın duvarlarında? Bon Jovi, Scorpions, Joan Baez aklımda kalan diğerleri.

O zamanlar Livaneli'nin elinin yüzünün düzgün olduğunu zannettiğim saf zamanlarımdı. Livaneli detone sesiyle 'Ey Özgürlük' dediğinde

<https://www.youtube.com/watch?v=XKfSDe04BFo>

heyecanlandığımı, içimin kıpırdadığını hatırlıyorum. Yıllar sonra siyasete bulaştığımda Livaneli'nin bir özgürlük kahramanı olamayacağını, resmî ideolojinin küçük bir aparatı olduğunu farkettiğimde yüzümün kızardığı kalmış bir de hatırımda.

Aradan çok zaman geçtikten sonra Ahmet Kekeç -Allah rahmet eylesin- CHP'li Livaneli'ye sataşıp her iki cümlesinin birinde 'Detone Zülfü' diyerek eski kahramanımı iğnelediğinde onunla birlikte ben de tekrar ettim bu tanımlamayı. Aldatılmışlık hissimi hafifleten tek şey bu olmuştu: Detone Zülfü!

Livaneli özgürlükten bahsediyordu ama hiçbirimiz sormayı akıl edemiyorduk Livaneli'nin kendisi gerçekten özgür müydü? Sorunun cevabını öğrenmemiz çok zamanımızı almadı. CHP'ye katılan Livaneli özgürlük anlayışının ölçülerini bütün aptal sevenlerinin anlayabileceği şekilde deşifre etmişti. İlk gençliğimin en büyük hayal kırıklıklarından biri sanırım buydu.

O dönemler kendimi solcu zannettiğim cehaletimin farkında olmadan 'kendine solcu'lara hayranlık duyduğum zamanlardı. Yaşım ilerledikçe solculuğun ırkçılığın sol tarafına karşılık geldiğini anlayacak; ırkçılığın sağ tarafıyla ırkçılığın sol tarafının kan kardeşi olduğunu yıllar sonra farkedecektim.

Farketmesine farkettim ama bunu kendime itiraf etmem o kadar da kolay olmadı. Devletin sünî, erkek ve Türk kimyasını meşrulaştıran isimlerin sağcı ya da solcu parti adı altında doğrudan ırkçı ve Kemalist yapılarını özgürlük numaralarıyla topluma yedirmeye çalıştıklarını

bütün angajmanlarımdan sıyrılıp başka bir dünyaya yelken açıncaya kadar kabul edemedim. İnsanın kendi ürettiği yanılısamalardan kurtulması o kadar kolay olmuyor!

"İnsanın zihninden geçen düşünceler konusunda sessiz kalması... İşte köle olmak budur.." diyor Michel Foucault, Söylem ve Hakikat kitabında. İhsan aklından geçen düşünceleri ifade edemiyorsa özgür değildir!

O halde özgür olan kim? Ben özgür müyüm mesela? Diğerlerini köle yapan beni özgürleştiren şey ne? Bugün bu şartlar altında Türkiye’de veya dünyanın herhangi bir ülkesinde özgürce düşüncelerini ifade edebilen bir insan veya insan topluluğu var mıdır? Elbette, hayır!

Olsa olsa özgürlük ihtiyacını karşılayamayan kişinin bunu gizlemek için özgürlük kelimesini diline pelesenk etmesinden bahsedilebilir.

Canı istediğinde telefonunu bile kapatamayan bir kişinin özgürlük iddiası sadece komik değil yeterince aptalca aslında! Hatta Whatsapp kullanıp kullanmama tercihi bile kendisine ait olmayan bir kişinin özgürlük hakkında konuşurken birkaç kez daha düşünmesi gerekiyor.

Kimin sözüydü hatırlayamadım ama ‘Herkesi kendine benzetme hastalığına’ faşizm diyordu bir yazar. Herkesi Türkleştirme, herkesi sünnileştirme, herkesi liberalleştirme, herkesi sosyal demokratlaştırma... Liste böylece uzayıp gidiyor.

Dünyanın herhangi bir ülkesinde dini, alfabeyi, kılık kıyafeti, takvimi, ölçü ve tartı birimlerini, hukuku hatta günlük hayatı bir gecede cebren değiştiren sisteme faşizm denir. Ve dünyanın herhangi bir ülkesinde bu cebren müdahaleye sesini çıkaramayan insanlar köledir. Böyle bir toplumda ister sağcı/solcu ister İslamcı olsun hiç kimse özgürlük iddiasında bulunamaz.

Allah’a ve Peygambere her türlü saldırı ve hakaretin özgürlük adı altında serbestçe yapılabildiği ancak sistemin kutsal metinlerine en küçük eleştirinin bile yapılamadığı bir dünyada hiç kimse özgür değildir! George Orwell’in 1984 romanı nasıl bir halüsinasyon içerisinde olduğumuzu anlamamıza yardımcı olabilir belki.

Herkesin herkese benzemesi/benzetilmesi meselesi yoğun biçimde son yüz yıla ait bir hastalık. İnsanların giyim ve yeme-içme tarzları, yaşam biçimleri dünyanın birçok ülkesinde neredeyse aynı. Hintlilerin ‘piyasa’ya göre değişik giyimleri genel kamuoyu tarafından meşru kabul edilirken; Arap coğrafyasının yerel kıyafetleri, Kürtlerin hala kullanmaya devam ettiği yerel giysiler muteber görülüyor. Hatta Türkiye gibi kafası karışık zorbaların çokça yaşadığı ülkelerde utanç verici kıyafetler bunlar.

Kadınların kısa/açık/çıplak giyinmesi meşru ve normal kabul edilirken başka kadınların başörtülü veya pardösülü veya çarşafı olması yine bu türler için utanç verici bir durum! Oysa sıradan olan herkesle aynı olan değil midir? Bugün kısa ve çıplak giyinmek bir cesaret gerektirmez. Meşru kabul edilen budur çünkü. Her sıradan bu sıradanlığa herhangi bir cesaret gerektirmeden dahil olabilir. Oysa bir kadının çarşaf giymesi büyük bir özgüven, cesaret ve meydan okuma gerektirir. Bu açıdan bakıldığında, sıradanlaşmış çıplaklık karşısında çarşaf giyebilecek kadar özgüveni yüksek olan kadının özgürlüğünden bahsedilebilir, diğerinin değil.

Sadece bedenlerin değil zihinlerin de köleleştirildiği bir dünyada insanın tek başına özgürlük iddiasında bulunması inandırıcı değil. Kılık kıyafetten yeme-içme alışkanlıklarına kadar aynılaştırılmış insanların özgürlük iddiasında bulunup kendisi gibi olmayanları köle zannetmesi de Orwel'in Hayvan Çiftliği kitabıyla izah edilebilir.

Aklından geçenleri dile getiremeyen hiç kimse özgür değildir. Bu birilerine acı verirken birileri için problem olmayabilir. İnsanlar arasında fark yaratan da budur. İnsanları özgürlüğe yaklaştıran ya da köleleştiren de bu bakış açısıdır!